

Debatoplæg

"Hvordan forbliver vi en attraktiv og bæredygtig region for alle i fremtiden? "

Forsyning med råstoffer til byggeri, veje og andre infrastrukturanlæg er grundlæggende for den fortsatte udvikling og velstand i Region Midtjylland.

Vi ser allerede nu en begyndende mangel på visse råstoffer. Fx er der udsigt til, at den gode kvalitet af sten til regionens betonindustri snart slipper op. Det vil ske i løbet af få årtier, hvis vi fortsætter med at forbruge, som vi gør i dag. Som region kan og vil vi gerne gå forrest og samle alle relevante interessenter for at finde nye, holdbare løsninger, som kan mindske presset på de begrænsede og tilgængelige råstoffer.

Region Midtjylland er en del af en større helhed – og det ansvar tager vi på os. Derfor er FN's 17 verdensmål den naturlige ramme for den kommende råstofplanlægning for en bæredygtig udvikling.

Planlægningens formål er at forene de samfundsmæssige interesser. Det kan ikke lade sig gøre, hvis man kun har fokus på det, man ikke må i forskellige områder. En mere differentieret planlægning, dvs. udpegning af områder, der har forskellige udviklingsmål og forskellige betingelser for anvendelsen af arealerne, kan åbne nye muligheder for udvikling af områdets værdier.

Teknologirådet og Aalborg Universitet har i 2014 – 2017 samarbejdet om projektet "Prioritering af fremtidens arealanvendelse i Danmark". Det danske landskab er under pres, fordi der er "kamp om pladsen". Der er flere, der gør krav på arealerne – kabalen går ikke op, og prioriteringer er derfor en nødvendighed.

Projektet viste, at hvis man lægger alle de vedtagne planer og mål for anvendelsen af Danmarks areal sammen, samt forventningerne om fremtidens udvikling og alle de velmente ønsker om vækst og forbedring af naturen, landskabet og fritidslivet oven i, så fylder det 130-140 procent af Danmarks areal. Men landet bliver ikke større. Det bliver snarere mindre på grund af klimaforandringerne. Så hvordan skal samspillet i fremtiden egentlig være mellem landbrug, skovbrug, skovrejsning, biodiversitet, landskabsværdier, kystområder, våde områder, energiafgrøder, vindmøller, solenergi, råstofindvinding, feriehus, fritidsaktiviteter, landsbyudvikling, -afvikling og nye erhverv i landdistrikterne, byudvikling og infrastruktur?

Som region vil vi bidrage aktivt til at fremme planlægningsløsninger, der rækker ud over de enkelte kommuners og regionens grænser. Vi ved, at de store udfordringer skal løses i stærke partnerskaber – såvel regionale og nationale som internationale. Der er meget andre lande kan lære af os, men der er også meget vi kan lære af fx andre europæiske regioner og udlandet generelt. Region Midtjylland ønsker at blive inviteret ind i partnerskaber, hvor vi sammen med andre kan rykke på nye planlægningsløsninger og gøre en forskel for fremtiden.

Hovedspørgsmål for den kommende planlægning

Med Idé- og debatoplægget, inviteres alle borgere, interesseorganisationer, kommuner, staten, industrien, og andre interessenter til at komme med idéer og forslag til den kommende 12 årige råstofplanperiode for råstofindvindingen i Region Midtjylland.

Udarbejdelse af ny råstofplan for Region Midtjylland (Råstofplan 2020) vil foregå i løbet af 2019 og 2020, og du/I har mulighed for at påvirke dette arbejde.

Kom med dine forslag, dine indvendinger eller dine visioner for, hvordan vi fremover skal forvalte de råstoffer, som naturen har forsynet vores region med. Her kan du se den nuværende råstofplan 2016.

I Idé og debatoplægget lægges særligt op til, at få forslag indenfor følgende hovedspørgsmål:

- Hvor skal der udlægges nye råstofgraveområder?
- Hvilke retningslinjer skal med i Råstofplan 2020?
- Hvordan arbejder vi med bæredygtig anvendelse og cirkulær økonomi?
- Hvordan kan vi minimere transport af råstoffer?
- Har vi brug for en fælles råstofstrategi?

Hvor skal der udlægges nye råstofgraveområder?

En råstofplan indeholder to typer af arealreservationer: Råstofgraveområder, hvor man kan søge om råstofgravning i løbet af den kommende planperiode og råstofinteresseområder, der er en reservation af mulige fremtidige graveområder. Samtidig med udarbejdelsen af planforslaget foretages der miljøvurderinger, for at sikre at væsentlige miljømæssige indvirkninger identificeres, beskrives og vurderes med henblik på at undgå, forebygge eller begrænse væsentlige skadelige virkninger. Både planen som helhed og de konkrete forslag til nye graveområder skal miljøvurderes. Miljøforhold, der kan blive berørt af de konkrete forslag til nye graveområder, beskrives i særskilte miljørapporter for hvert foreslået graveområde.

Kom med jeres forslag til ny råstofgraveområder. Regionen skal afveje en række hensyn til omgivelserne i forhold til ressourcen, før et foreslået areal evt. kan udlægges til graveområde. Endvidere skal der foretages høring af berørte parter, relevante myndigheder og øvrige interessenter.

Derfor skal forslag til nye graveområder indsendes allerede nu, hvor processen frem mod vedtagelse af Råstofplan 2020 netop er påbegyndt.

Forslag til nye graveområder skal indeholde oplysninger om råstofkvaliteten og det arealmæssige område. Indsendte forslag til graveområder kan ikke ses af andre end regionen.

Regionen udfører også selv geologisk kortlægning med henblik på at udpege nye råstofgraveområder.

Hvilke retningslinjer skal med i Råstofplan 2020?

På baggrund af en samlet vurdering af udviklingen i regionen og de hensyn, der er nævnt i råstoflovens § 3, fastlægger regionsrådet

overordnede retningslinjer for råstofindvindingen, herunder udlæg af råstofgraveområder og råstofinteresseområder i råstofplanen.

Hensigten med retningslinjerne er at give råstofindvinding første prioritet inden for de udlagte graveområder. Det betyder, at en ansøgning ikke vil kunne afvises med henvisning til andre generelle interesser, såsom landbrugsjordens dyrkningsværdi, natur og landskabsinteresser, hensyn til grundvand eller til fremtidig byudvikling. Retningslinjerne er på den anden side ikke til hinder for, at specifikke anlæg, herunder veje og andre strækingsanlæg, kan etableres inden for områderne.

Der vil kunne stilles vilkår i gravetilladelsen, eksempelvis for at forebygge forurening af omgivelserne og grundvandet. Anden lovgivning der er reguleret af arealanvendelsen, herunder bl.a. naturbeskyttelseslovens bestemmelse i § 3 og bygge- og beskyttelseslinjer, sættes ikke ud af kraft med retningslinjerne. Det samme gælder for museumsloven.

Det er hensigten, at der i samarbejde med råstofindvinderen, lodsejeren og kommunerne udarbejdes efterbehandlingsplaner for de enkelte graveområder i takt med behovet herfor. Kommunerne er høringsberettigede med hensyn til vilkår for efterbehandlingen. Der kan i disse planer fastsættes nærmere aftaler og vilkår for arealernes udnyttelse og efterbehandling.

Hvordan arbejder vi med bæredygtig anvendelse og cirkulær økonomi?

I den Regionale Udviklingsstrategi, arbejder regionen for at blive en attraktiv og bæredygtig vækstregion for alle. Den Regionale Udviklingsstrategi står på FN's 17 verdensmål.

Ansvarligt forbrug og produktion er et af de 17 verdensmål, som indgår i udviklingsdagsordenen for bæredygtig udvikling frem mod 2030. En integreret tilgang er afgørende for fremskridt på tværs af de forskellige mål.

Inden 2030 skal der opnås en bæredygtig forvaltning og effektiv udnyttelse af naturressourcer.

Forsyning med råstoffer til byggeri, veje og andre infrastrukturanlæg er grundlæggende for den fortsatte udvikling og velstand i Region Midtjylland.

Økonomisk vækst og bæredygtig udvikling kræver, at vi hurtigst muligt reducerer vores fodaftryk på naturen ved at ændre på den måde vi producerer og forbruger vores ressourcer på.

I Råstofplan 2020 vil regionen fremme initiativer der understøtter relevante verdensmål. Herunder vil regionen gerne være omdrejningspunkt for partnerskaber der fremmer en bæredygtig og ansvarlig råstofindvinding og-udnyttelse.

Hvordan kan vi minimere transport af råstoffer?

I 2017 blev der ca. indvundet 10.000.000 m³ råstoffer i Region Midtjylland. Der skal ca. 450.000 lastbilskørsler til, at transportere disse råstoffer fra råstofgravene og ud til forbrugsstederne.

Da råstofferne i sig selv har relativt lav værdi i forhold til deres vægt og volumen, betyder det, at transportafstande hurtigt får stor betydning for den samlede pris. En tommelfingerregel er, at transporten udgør 1 kr. per ton for hver km. transport. Det betyder, at den samlede pris på råstoffet fordobles når det har rejst sin egen værdi i km. Det kan have stor betydning for bygge- og anlægsomkostninger hvor langt bygge- og anlægsarbejder er placeret fra råstofferne.

Region Midtjylland har lavet en undersøgelse/analyse af forbruget af sand, grus og sten til betonbranchen i regionen i 2017/2018. Undersøgelsen viste, at der i 2016 blev indvundet ca. 3,7 mio. tons råstoffer til beton og de blev i gennemsnit fragtet ca. 60 km med lastbiler til betonvirksomhederne.

Transport af de 3,7 mio. tons råstoffer til beton resulterer i ca. 185.000 kørsler eller svarende til 20 mio. km pr. år i regionen. Transporten fordyrer råstofferne med ca. 200 mio. kr. og koster samfundet yderligere ca. 75 mio. kr. i slid på veje, færdselsuheld, kødannelser, luftforurening og klima-forandring. Transport af råstoffer medfører ofte gener for befolkningen og er årsag til klager.

Transporten er altså en væsentlig faktor, og det er derfor ønskeligt at finde råstofferne så tæt på forbrugsstederne som muligt, med henblik på at reducere kørsel og dermed CO₂-udledning. Det er ikke en nem opgave, men en opgave som regionen vil arbejde på i kommende råstofplan.

Har vi brug for en fælles råstofstrategi?

De 5 regioner samarbejder om, at der skal udarbejdes en fælles råstofstrategi. På nuværende tidspunkt ses der ikke tilstrækkeligt på råstofressourcerne på tværs af regionerne, af hav- og landforekomsterne eller de enkelte råstofkvaliteter. Disse forhold skal der tages hånd om med en fælles råstofstrategi, hvor det både skal indtænkes, hvordan vi bedst muligt holder hus med de primære råstoffer og hvordan vi får mest mulig genanvendelse og cirkulær økonomi i spil.

Råstoffer er en ikke fornybar ressource, og der er en begrænset mængde tilbage. Ifølge bæredygtighedsprincippet bør ressourcer anvendes uden at forringe livsvilkårene for kommende generationer, hvorfor råstoffer kun bør indvindes i det omfang, det er nødvendigt for at sikre en ønskelig samfundsudvikling og i det omfang, at der ud fra en samlet betragtning ikke findes egnede og eventuelt fornybare erstatningsprodukter.

I dag er råstoffer som udgangspunkt for billige ift. de samfundsmæssige omkostninger, og vi som samfund er ikke tilstrækkelig bevidste om at anvende passende kvalitet til rette formål. I strategien bør der derfor indtænkes incitamentsstrukturer, der sikrer den bedst mulige udnyttelse af de forskellige råstofkvaliteter, så vi strækker de forskellige kvaliteter af ressourcerne længst muligt.